

Országos Szakiskolai Közismereti Tanulmányi Verseny

2008/2009

IRODALOM – MAGYAR NYELV ÉS HELYESÍRÁS

II. (regionális) forduló

2009. február 20.

.....
Rendező intézmény bélyegzője

Versenyző		Pontszám		Százalék
Kódja	Régió	Elérhető	Elért	
Megoldás	150%

..... Javító tanár Bizottság elnöke
-----------------------	---------------------------

Kedves Érdeklődő!

A feladatok egy-egy megoldását adjuk meg, de elfogadható más, az adott kérdést jól megválaszoló felelet is.

1.	a) A következő két közmondás közül melyik illik Csukás István: <i>Hungária egyetem</i> című írásához? <i>Húzza alá a helyesnek vélt mondást!</i> (1 pont) <i>Egyszer volt Budán kutyavásár. Kutyából nem lesz szalonna.</i>	a	
		b	
2.	b) Indokolja választását röviden a történet ismerete alapján! (2 pont) Csak egy költő versét fogadta el és fizette meg a követség, a többiekét elutasította. (Azonos tartalmú válasz elfogadható akkor is, ha nem egész mondatban fogalmaz a versenyző.)	a	
		b	
3.	Az alábbiakban rövid ismertetőt olvashat Csukás István írásáról. Egészítse ki a hiányos szöveget a megadott kifejezések felhasználásával! (5 pont) A Hungária kávéházat eredetileg ... <i>New York</i> ... (a) Kávéháznak hívták. A második világháború előtt ez volt ... <i>az írók</i> ... (b) találkozóhelye, galériáján most is láthatók a hajdani vendégek képei. A jelenet 1963-ban játszódik, ekkor történt ... <i>John Kennedy</i> ... (c) meggyilkolása, s ez volt az amnesztia éve: ekkor engedték ki ... <i>a börtönből</i> ... (d) az 1956-os elítéltek egy részét. Csukás István az ezredforduló táján közölte történetét ... <i>a Magyar Nemzet</i> ... (e) című lapban.	c	
		d	
		e	
		a	
		b	
3.	Írjon egy-egy szinonimát az alábbi kifejezésekre! (4 pont) a) kopott újságíró:..... <i>maradi újságíró</i> b) cseveg: <i>beszélget</i> c) vérszemet kap:<i>felbátorodik</i> d) hüppög: <i>pityereg/sírni kezd</i>	a	
		b	
		c	
		d	

4. **Válaszoljon a kérdésekre a helyes válasz aláhúzásával, illetve egészítse ki a mondatokat a pontsorral jelzett helyen!** (16 pont)

a) **Mikor jelenhetett meg Csukás István írása, ha azt az ezredforduló táján közölte?**

1990-es évek végén 1900-as évek elején 1956-ban

b) **Karinthy Frigyes kedvelt műfaja**

a paródia a tragédia az egyperces novella

c) **Petőfi Sándor Petrovics néven született**

Kiskunfélegyházán. Kiskőrösön. Aszódon.

d) **Petőfi gyakori vendég volt ebben a pesti kávéházban.**

New York Pilvax Hungária

e) **Petőfi Sándor: Jövendölés című verse a szól.**

karrierről szerelemről forradalomról

f) **A Barabbás című novellában a halálos ítéletet mondja ki.**

Pilátus Potifár Péter

g) **Kik nem éltek ugyanabban a században?**

Karinthy Frigyes és Petőfi Sándor Petőfi Sándor és Örkény István

Karinthy Frigyes és Örkény István

h) **Melyik ünnepkörhöz kapcsolódott egy halálraítélt szabadon engedése a Barabbás című novella szerint?**

húsvét karácsony pünkösd

a	
b	
c	
d	
e	
f	
g	
h	

5. **Értelmezze a dőlt betűvel jelölt kifejezéseket!** (6 pont)

a) **szabadúszó újságíró:**nem elkötelezett egyik lapnál sem

b) **szorgalmasan körmölt** valamit:írt

c) **hoppón marad:** kimarad valamiből

d) tollak **percegése:**írás hangja a papírlapon

e) a pincérek **minden mozdulatunkat itták:** , figyelték, amit csináltunk

f) **nagy volt a feszültség:** izgatottság, idegesség érződött

a	
b	
c	
d	
e	
f	

6.	<p>Nevezze meg az alábbi szóképek fajtáit! A következőkre talál példát: metafora, megszemélyesítés, hasonlat. (Segítenek a dőltbetűs kiemelések.) (4 pont)</p> <p>a) „...álmainkat / Éjente festi égi kéz;”:..... megszemélyesítés</p> <p>b) „Fiacskám, ... napomnak fénye!”:metafora</p> <p>c) „S dalszárnyon a lángérezmények Madárként szálltak szerteszét.”:hasonlat</p> <p>d) „Szívének mindenik virága Éltéből egy-egy drága nap.”:metafora</p>	a	
		b	
		c	
		d	
7.	<p>a) Petőfi Sándor: Jövendölés című versében milyen jövőt jósolt az édesanya fiának? Válaszoljon röviden, 1-2 mondattal! (2 pont)</p> <p><i>Azt jósolja, hogy hosszú, sikeres élete lesz.</i></p> <p>b) „Anyám, az álmok nem hazudnak;” – vigasztalja anyját a fia. A fiú nézőpontjából miért optimista a vers befejezése? (2 pont)</p> <p><i>Azért optimista, mert ő hiszi, reméli, hogy a versei túlélnek, és az utókor emlékezni fog nevére.</i></p> <p>c) „A földön őt az életfának / Csak egy kis ága tartja még.” Milyen költői eszközzel jeleníti meg Petőfi a halál, a haldoklás tényét? (2 pont)</p> <p><i>eufemizmus/szépítő kifejezés/szépítés, de a metaforát is el lehet fogadni</i></p> <p>Minden tartalmilag helyes válaszra 2-2 pontot kaphat a versenyző. Helyesírási hiba esetén helyes válasz esetén is 1-1 pontot le kell vonni. Hiányos mondatok elfogadhatók.</p>	a	
		b	
		c	
8.	<p>Alkosson Örkény István: Nápolyi című novellájának cselekményéből 4-5 mondatos hírt! A hír informáljon arról, hogy kivel, mikor, hol, mi történt!(4 pont)</p> <p><i>A hír lehetséges tartalmi elemei:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • otthon tanítja beszélni kisfiát • még nem akar beszélni, csak gagyog • nápolyi falatkákkal csábítja, hogy kimondjon 1-1 szót • meglepetésére az író szót mondja ki, a kérek helyett • egy nehezebb, hosszú szó megint elnémítja a kisfiút • az apa nem haragszik <p>A megfelelő tartalmi elemekért 1 pont, a mondanivaló szempontjából a teljesség igényét tükröző szövegért 1 pont, a kifogástalan helyesírástért 1 pont, a publicisztikai elvárásoknak megfelelő stílusért 1 pont adható, összesen 4 pont.</p>	a	
		b	
		c	
		d	
9.	<p>A rejtvény megfejtéseként a Karinthy-novella szókincsére jellemző stílusfogalom betűit olvashatja össze a négyzetben lévő számok segítségével. (7 pont)</p> <p>a) Jézus helyett őt mentették a vádak alól.</p> <p>b) Egyperces novellái stílussteremtő erejűek.</p> <p>c) Szóképfajta.</p> <p>d) Nem valós, képzeletbeli – idegen szóval.</p>	a	
		b	
		c	
		d	
		e	

- e) Költő, aki az 1848–49-es szabadságharcban tűnt el, sírja ismeretlen.
f) Jövendülés más szóval.

a)	B	A	¹ R	R	A	B	Á	S								
b)	Ö	R	K	² É	N	Y	I	S	T	V	Á	N				
c)	M	E	³ G	S	Z	E	M	É	L	Y	E	S	Í	T	É	S
d)	F	⁴ I	K	T	Í	V										
e)	P	⁵ E	T	Ö	F	I	S	Á	N	D	O	R				
f)	J	Ó	⁶ S	L	Á	S										

g) Megfejtés: RÉGIÉS

10. Kiről szólnak az alábbi életrajzi adatok? Írja válaszát a pontsorra! (2 pont)

Gyógyszerész szakot végzett az egyetemen, de utána megszerezte a vegyészdiplomát is.
A háború kitörésekor munkaszolgálatosnak hívták be, a Don felé vezényelték, gyalogosan.
Nászutások a légyapíron című novelláskötetének (1967) előszavában olvasható: „Az ember, ha mégoly biztosan áll is a lábán, mihelyt egyet lép, reszkírozza a hasra esést”.

Örkény István

11. Egészítse ki a táblázatot a képen látható szerzők nevével, és illessze be az alább felsorolt műcímek előtti betűket a megfelelő cellába! (8 pont)

- A) Tóték B) A nagy ho-ho-ho-horgász C) Európa csendes, újra csendes
D) Tanár úr, kérem

A szerzők neve			
a) Örkény István	b) Petőfi Sándor	c) Karinthy Frigyes	d) Csukás István
Műveik			
e) A	f) C	g) D	h) B

12.	<p>Pótolja az alábbi szöveg hiányzó írásjeleit! (5 pont)</p> <p>- Mester! - kiáltott elfulladva és könnyek között - ó mester, jövök! Mondd meg, hogy mentsem meg magam! Mondd meg, mit tegyek! Mondd meg, mit mondjak!</p> <p>- Semmit, mondta ő szelíden - csak azt, amit három nap előtt kellett volna mondanod, mikor Pilátus megállt a tornácon és megkérdezett titeket: „Kit engedjek el hát közülük, Barabbást, a gyilkost, vagy a názáretit?”</p> <p style="text-align: center;">20 írásjelet kell pótolni. 50%-tól (11 helyes írásjel) 1 pont 60%-tól (13 helyes írásjel) 2 pont 70%-tól (15 helyes írásjel) 3 pont 80%-tól (17 helyes írásjel) 4 pont 90%-tól (19 helyes írásjel) 5 pont</p>	a
13.	<p>„Most csak két szállóigét idézek fel, az egyik, hogy a magyar újságírók három részre oszthatók, az első rész állásban van, a másik rész állás nélkül, a harmadik rész börtönben, azután cserélnek! A másik: miért jó a kávéház? Azért, mert az ember nincs otthon, de még sincs szabad levegőn.”</p> <p>a) Mi a szállóige? (6 pont)</p> <p><i>A szállóigék idézet vagy hivatkozás jellegű, ismert eredetű, közkeletű mondások, kifejezések. (Azonos tartalmú meghatározás elfogadható.)</i></p> <p>b) Milyen lényeges különbség van a szállóige és a közmondás eredete között?</p> <p><i>A szállóigéknek ismert a szerzője, a közmondásoknak nem. (Ha a közmondásnál népi tapasztalatok megfogalmazására utalnak a versenyzők, az is jó válasznak tekinthető.)</i></p> <p>c) Írja le, melyik közmondásról szólhat az alábbi Karinthy-magyarázat!</p> <p>„Aki másnak valami kellemetlenséget csinál, neki van belőle baja. Például ha valakiről bebizonyítom, hogy azt a sok pénzt, ami van neki, sikkasztotta, és neki ezzel kellemetlenséget csinállok, nekem van belőle bajom, mert akkor ő nem ad nekem abból a pénzből. Fordítva viszont: aki magának vermet ás, más esik bele, például ha én elcsábítok egy leányt, más veszi el feleségül.”</p> <p style="text-align: center;">Aki másnak vermet ás, maga esik bele.</p>	a b c
14.	<p><i>A nyelvi változás során egy nyelv hangtani, alaktani, jelentéstani, mondattani és egyéb jellemzői az idők során módosulnak. Nagyon gyakran a helyesírási különbségek a legnyilvánvalóbbak a régebbi korokból való szövegekkel kapcsolatban.</i></p> <p>Hogy mondjuk és/vagy írjuk a mai helyesírási szabályok szerint az alábbi, Petőfi Sándortól kiemelt régies kifejezéseket! (8 pont)</p> <p>a) „Szárnym növének”:szármnyaim nőttek</p> <p>b) „átröpültem”:átröpültem</p> <p>c) „Hosszúra nyújtja élted isten”: nyújtja életed</p> <p>d) „a dal malasztos enyh a szívnek”:édes enyhülés</p> <p>e) „Lantot ragadt az ifju karja”:ragadott az ifjú</p>	a b c d e f g h

- f) „*sugarából*”:sugarából
 g) „*Szívének mindenik virága,*”szívének mindegyik
 h) „*S hallá, mit a szülő bus ajka
 Kínjának hangján rebege:*”hallotta, bús, rebegete

1-1 pont minden feladatelemért, ha a megoldás teljes. Ha hiányos, nem jár érte pont.

15. **Pótolja a következő szópárok hiányzó magánhangzóit! (Jelölje egyértelműen az ékezeteket!)** (5 pont)

- a) zsír – zs...i...radék
 b) h...ú...szas – huszadik
 c) tíz – t...i...zedes
 d) bújik – b...u...jkál
 e) út – ...ú...titárs

a	
b	
c	
d	
e	

16. **A következő szavakat egybe, külön vagy kötőjellel kell írni. Írjon a pontsorra a totózás szabályai szerint: ha egybe kell írni, 1-est, ha külön, 2-est, ha kötőjellel, X-et!** 14 pont

- 1 városháza
 2 jövő hónap
 X egyet-egyet
 1 pénzbírság
 1 önkormányzat
 2 új autó
 1 felszerel
 1 traffipax
 X kívül-belül
 2 egyéb terület
 X kelet-európai
 1 gyorsétterem
 1 sportközpont
 X szoba-konyhas (lakás)

a	
---	--

17. **Húzza alá a szósorban azokat a szóalakokat, amelyek végén a „k” a többes-számot jelöli! (Minden helyes választásáért egy pontot kap, de tévedésenként egy-egy pontot le fogunk vonni!)** (8 pont)

berek, könyvek, barack, tálak, sisak, tarack, szándék, kosarak, tajték, gyerek, váarak,
kerek, kérek, képek, halak, kamrák, felelek, egerek

(Minden helyes választásáért egy pontot kap, de ha téved, 1 pontot le kell vonni! Negatív előjelű pont az összesítéskor nem keletkezhet, 0 a legkisebb pontérték!)

18. **Képezze és írja a pontsorra a következő szavak többesszámú alakját!** (5 pont)

a) médium – ...*média*...

b) levél – ...*levelek*...

c) eper – ...*eprek*...

d) pocok – ...*pockok*...

e) rücsök – ...*rücskök*...

19. **Jelölje *kis írott i* vagy *h betűvel*, hogy mely határozószók fejeznek ki hely-, és melyek időhatározót!** (12 pont)

azonnal ...*i* balra ...*h* belül ...*h* egykor ...*i*

egyszer ...*i* éjjel ...*i* elől ...*h* este ...*i*

felfelé ...*h* hátul ...*h* hazafelé ...*h* holnap ...*i*

20. **Segítsen a szülőknek a névválasztásban! A családnevek hangrendjével ellentétes hangrendű keresztnévet szeretnének gyermeküknek adni. Avaréknak, Baloghéknak, Katonáéknak lányuk, a többieknek fiuk van. Írjon egy-egy lehetőséget a táblázatba!** (6 pont)

Családnév	Keresztnév	Családnév	Keresztnév
Avar	Emese	Egeres	András
Balogh	Evelin	Fehér	János
Katona	Györgyike	Török	Károly

21. Pótolja a j-ly-ket az alábbi szövegben! (Minden helyes megoldásért 0,5 pontot kaphat.) (16 pont)

a

Végezetül hadd **fejezzem** be egy szívhez szóló **óhajjal-sóhajjal: Milyen jó** lenne, ha már nem **akadályozna** meg bennünket semmi abban, hogy **Károly, Gergely** és **Jolán** társaságában végre az **Ipoly partján bolyonghatnánk**, esetleg **tutajoznánk, hajóznánk**, szörföznenk.

Lenne akkor nagy **zörej, robaj**, a lányok **sikolyától** csak úgy rengne a **talaj**, repkednének **ijedtükben a sirályok, a seregélyek, harkályok** és a kalitkában még a szegény **papagájok** is, mert mi végre nem a **nyavalyás 'j-vel-ly-nal'** foglalkoznánk, nem **jajonganánk** az **oly** drága nyári szünet **idején**, hanem **járnánk** az erdőt, rétet, **szomjunkat** forrásvízzel oltanánk, **ricsajoznánk**, és minden **rigolyás** ember hasába **lyukat** beszélnenk.

